რედაქცია
სიმონსონოვის ქუჩაზედ, ნაზაროვის სახლში, პირველ კლასიკურ გიმნაზიის უკან.
ხელის-მოწერა, მიიღება თბილისში «დროების» რედაქციაში, ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Въ Тифлисъ, въ редакцію «Дроэба»

«დროების» ფასი
მთელის წლისა . . 9 მან. | სამის თვისა. . . 3 მან.
ექვსის თვისა . . . 5 მან. | ერთის თვისა. . . 1 მან.

დროება

გამოდის ყოველ დღე ორშაბათს გარდა.

ფასი განცხადებისა
სტრიქონზე რვა კაპ. განცხადება მიიღება ქართულს რუსულს და სხვა ენებზედ.
თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწორებს და შეამოკლებს დასაბეჭდად გამოგზავნილ წერილებს. დაუბეჭდავ წერილებს რედაქცია ვერ დაუბრუნებს ავტორს.

ცალკე ნომერი «დროებისა» ღირს 5 კაპეიკი

ეს ნომერი რვა გვერდია

მიიღება ხელის-მოწერა
მომავალ 1884 წლისათვის გაზეთს

დროებაზედ

(წელიწადი მეცხრამეტე)

თბილისში, «დროების» რედაქციის კანტორაში, სიმონსონოვის ქუჩაზედ, ნაზაროვის სახლში, პირველი კლასიკური გიმნაზიის უკან.
ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში, ბულვართან.
ბათუმში, წერა-კითხვის სკოლის მასწავლებელ მ. ი. ნათაძესთან.
გორში, საზოგადოების დეპოში, ალალო თუთაევთან.
ქალაქს გარეშე მცხოვრებთა ამ ადრესით უნდა დაიბარონ გაზეთი: *Въ Тифлисъ, въ редакцію «Дроэба».*

ფასი ხელის-მოწერისა:

წლით (12 თვით)	— — 9 მან.	6 თვით	— — 5 მან.
11 თვით	— — 8 მ. და 50 კ.	5 თვით	— — 4 მ. და 50 კ.
10 თვით	— — 8 მან.	4 თვით	— — 4 მან.
9 თვით	— — 7 მ. და 50 კ.	3 თვით	— — 3 მან.
8 თვით	— — 7 მან.	2 თვით	— — 2 მან.
7 თვით	— — 6 მან.	1 თვით	— — 1 მან.

სოფლის მასწავლებელთათვის წლით—7 მან., 6 თვით—4 მან., 3 თვით—2 მან.

ხვედრი ფული ხელის-მომწერმა გაზეთის დაბარებისათანავე უნდა გამოგზავნოს რედაქციაში.

ტელეგრამები

(«ჩრდილოეთის სააგენტოსი».)

14 ნოემბერს.

კრონშტადტი. ზღვაზედ გემების სიარული ჯერ არ შეწყვეტილა.

ხარკოვი. გარდაიცვალა ცნობილი პედაგოგი და საერო მოღვაწე ნიკოლოზ ალექსანდრეს-ძე კორფი?

როსტოვი-დონზედ. აქაურ საწყობებში საზამთროდ დარჩა 215,000 ჩეტვერთი ხორბალი, 90,000 ჩ. ჭვავის პური, 25,000 ჩ. სელ, 65,000 ქერი; ამას გარდა თითონ გემებში 120,000 ჩეტვერტამდე დაბანდულია, რომელიც საჩქარო გარეთ უნდა გაგზავნილიყო; ეშინიანთ, ვაი თუ ამ საქონელმა მდინარეში გაატაროს მთელი ზამთარიო.

მოგილევ-პოდოლსკი. პოდოლიისა და ბესარაბიის გუბერნიაში ბევრი პური დარჩა ოდესაში გაუგზავნელი, რადგან ოდესაში ხორბალსა და ქერზედ ფასმა ძალიან დაიწია.

სოფია. რუსეთის იმპერატრიცის დაბადების დღის გამო სობოროში პარაკლისი გაგაიხადეს მთავრის ალექსანდრეს თანდასწრებით. სახალხო კრებამ მიანდო თავის პრეზიდენტს ბულგარების მხრივ მიულოცოს მის დიდებულებას ეს დღესასწაული.

ლონდონი. საფრანგეთის დროებითმა გემმა ზარბაზნები ესროლა 8 ნოემბერს ქალაქს როტიმარს მადაგასკარის ჩრდილოეთის ნაპირზედ. ამ ამბის დროს ხუთი ინგლისელი მოკვდა; ბევრი ქონება განადგურდა და გაიცარცვა.

ბერლინი. როგორც სჩანს, პრუსიის სეიმში წარდგენილი ბიუჯეტიდამ, პრუსიის შემოსავალი 29 მილიონი მარკით აღემატება გასავალს.

მადრიდი. გერმანიის მემკვიდრე პრინცი ხართა ბრძოლას დაესწრო, სადაც საზოგადოებისაგან თანაგრძნობით მიღებულ იქმნა. მასუკან დაესწრო იურიდიკულ აკადემიის დაფუძნებას.

პეტერბურგი. გაზეთები ამბობენ, რომ სახელმწიფო რჩევამ დანიშნა 1884 და 1885 წლებისათვის ოც-ოცი ათასი თუმანი მდინარე დნესტრის ჩასაღრმავებლად.

პარიჟი. ტონკინში სხვა ჯარის გაგზავნას აპირობენ კიდევ; გემებზედ დასასხდომად ორი პოლკი კიდეც გამზადებულია და ტონკინ-

---

«დროების» ფელეტონი, 16 ნოემბ.

ძველი მეაოზრის პასუხი.

ვინ-ონო ჩემო! ასწავებიხარ დაბერებასა?
ეს ის არ იყო, რომ ცხებულთ ტომი შენი მშობელი
ცისმარადისაც ზე აღუვლენდა ღმერთს ვედრებასა
შენისა სიყმის, შენის სიცოცხლის შემომტფობელი?
ქვეყნის ოანარსის კანონის ძალით რა არ ჰბერდება,—
და როგორც ვამბობთ, სულ სხვა არსებად არ გადიცვლება?
ეს სჯულის დება ხორციელისთვის გარდუვალია;—
სულიერად კი არსება შენი სულ სხვა გვარია.
მთასა და ბარში ვერ ვნადირობო, ეს სამღურავი
შენ არ გეკუთვნის, როგორც პოეტს; შენ გაქვს უფლება
უსაზღვრო, ვრცელი, ულეიოთური გარე შეუზღუდავი.
პოეტს გარეშე ვისა ჰქონია ამის შეძლება,
რომ სარბიელზედ, ამისებრ ვრცელზედ, მონავარდობდეს;—
მაღლა თუ დაბლა, მარჯვენით თუ მარცხნით წარიმართოდეს
უოკლებან ფოველთვის ნებსით თავისით, დაუკითხავად —
თუ ჰნებავს ცხადად, თუ ჰნებავს მალვით და უხილავად?
ველარ მოგვეჭე მთას წვერზედაო? რა ხმა მომმართე!
შეისხი ფრთენი, როგორც პოეტმა და წარიმართე
იმასაც ზევით, სადაც ქვეყანამ, ალბორგების ყამს
უწია ზვირთნი ზეშესროლილნი; მაგრამ რასაც წამს
იქ სივრცეს შეჰხვდნენ უჰაეროსა, შესდგნენ მეისვე,
არარაობის ნახვის შიშით გაქვავებულნი,—
სად სჩანან თხემნი დიდ გოლიათთა დამწკრივებულნი
ჰიმალაია, კორდილიერი, თუ კავკასია;—
აღვედ გალადცა და გადმოჰხედე სამშობლოს შენსა,—
გარეგანობით ისევე სატრფოს, ისევე მშვენსა,
რომ არ აკლია ბუნებითადი უხვი შემკობა.
და შინაგნობით თუ ველარ ჰპოვე მელი ქველობა,—
მტერთან გმირობა, მოყვასთან მმობა, სათნო საქმისთვის
რაინდულებრი თავის განწირვა, მშობელ ქვეყნისთვის,—
სალმთო ნიჭისა დედა ენისთვის მოღვაწეობა,—
გვაყარე მაშინ, ნუღარ დაგვინდობ, რისხვა, წყევობა.
ცხენზედ შეჯდომა მიჭირდებაო! რათ გინდა ცხენი?
ცისკრის ნიავი, დილის მზის სხივი, ელექტრომდენი,—
უვავილთა სუნი, ათას გვარ ორთქლი,— შენივ ფიქრები,—
უჩქარეს არ არის პოეტისათვის მსწრაფელმატარები?
არცა სადა დრო, არცა სიშორე აბრკოლებს მასა,—
დაბლა უფსკრულნი, მაღლა სივრცენი, ზღვა უშიროთი,—
ყველა გზა არის პოეტისათვის, გზა უბრკოლოთი,—
რა დაბრკოლებს ელვას, ან ვარსკვლავთ ბრწყინვალებასა?
ველარ დავჰქროლავ მე ველზედაო! შენ რათ დაჰქროლო?
შენ მოიმართე შენი მგოსანი, შენი სიმღერა;—
მიიმსრე ხმანი შენის მომსრესი, ბუნებისანი;
დაგვმასწე შენებრ დიდ მოძახილი და ჩვენ. . .
ჩვენ დავაქროლებთ მთათა და ველთა, ჩვენ აღვბორგდებით,
რომ ჩვენ წავრეცხოთ მწიკვლნი ჩვენის გონებისანი;
რომ დავუწმიოთ ჩვენსა სამშობლოს გულის სიწმინდე
და მისნი მავნნი კიდეს გადაღმა გადაგაბნიოთ.
გეგლუნი ქალი აღარ მიმზერსო! რატომ— მე გეტყვი:
ბევრი რამ არის თქმული ქალზედა; მაგრამ მე კი ვიტყვი,—
ქალის ნაზი, სანარნაროები, საფუფუნები;
შენ რომ სულისა გარს მოსახმელი დაგშველებოდეს,
აღარ იქნება, რომ იმისს თვალსლა ეწონებოდეს.
მაგრამ სული გაქვს თვით თან მზრწყინავი და მას ელება,
როგორც სამკაულს, როგორც საუნჯეს დაუფასებელს,—
და ისდა არის, რომ მოსწონს ქალსა, რომ ენატრება.
მარტოდა ვარო, ეს რაღა არის, როგორ თუ მარტო?
ხელთ არ გიპყრია, ბუკი, ნაღარა და დოროტოტო?
შეჰყარე ძალნი შენის ნიჭისა, გონებისანი,
თან მიაფოლე შენი უნარით ქნარი, მგოსანი,—
და მაშინ მითხარ, რომელი იყო შენებრი გმირი,
რომ მარტოდ მარტო არა მდგარიყოს?
ვინ ჰყავდათ ტოლი ჰომერს, ვირგილის, შოთა რუსთაველს,
მილტონს, შექსპირსა,
შილლერსა, გეტეს, ვოლტერსა, რუსსოს; ბაირონს, ჰუგოს?
ქართლის ცხოვრება გადაფურცლოთო! მომღვარ გვექმენი,—
რადგან ჩვენცა გვსურს. მოვედ, გვამხილე ჩვენ მოწამეთა,
რა იყვნენ ადრე მამასახლისნი, ცხებულ მეფენი?
რა ჰქმნეს: ფარნავაზ, ან მირიანმა, სკიპტრა-მპყრობელთა;
წმიდამან ნინო; ვახტანგ მგელ-ლომმა, დავით აღმაშენმა;
თამარმა მზემან; დიმიტრიმ, არჩილ, ლუარსაბ, შალვამ;
ბიძინამ, დავით და კონსტანტინემ; ერეკლემ კახმან,

ში მყოფი ბატალიონები თითო რვაას კაცამდე ავლენ, ამ გვარად ექსპედიციის ჯარს მოემატება 5400 კაცი.

ლონდონი. ცრუ წინასწარმეტყველი ხართუმზე მიდის და გარნიზონს შინ დასაბრუნებელ გზაზედ გადაღობებას უპირობს.

გლეხთა ოჯახობათა გაყრის თაობაზე

თბილისი, 16 ნოემბერი.

«დროების» მე 217 №-ში ჩვენ ვლაპარაკობდით შესახებ გლეხთა ოჯახობის გაყრისა, რომელსაც მმართებლობამ მიაქცია ყურადღება, როგორც ხალხში ეკონომიურის სიღარიბის გამავრცელებელ მიზეზს. ჩვენ მაშინვე მოვიხსენიეთ, რომ ზოგიერთებს საჭიროდ ეცნოთ გლეხთა ოჯახობათა გაყრის უფლების შევიწროება და ისეთი კანონების შემუშავება, რომელთა ძალითაც შეიძლებოდეს სრული აღკრძალვა გაყრისა. აქ მას საგნად ჰქონდა ხალხის სიღარიბის შემცირება, რადგანაც ეკონომიური მდგომარეობა ხალხისა სანატრელს სურათს არ წარმოადგენს. «დროების» იმავე №-ში ჩვენ ვუჩვენეთ მკითხველებს გაყრის მიზეზი და ხასიათი და მაშინვე დავადგინეთ კითხვა, თუ რამდენად სასურველია გლეხ-კაცობის ოჯახობათა გაყრა, თუნდაც იგი ხელს უშლიდეს გლეხ-კაცობის კეთილ-დღეობის წარმატებას. ვავსინჯეთ აგრეთვე, —დროა ეხლა, თუ არა ამ საქმის შევიწროვებისა და ეს შევიწროება საშუალებაა ხალხის სიღარიბის მოსპობისა ანუ შემცირებისათვის, თუ არა? ცხადი იყო მაშინაც ჩვენი აზრი და პასუხი ამ კითხვებზე, მაგრამ ბევრი სხვა-და-სხვა მიზეზების გამო შევსწყვიტეთ. ეხლა კი საჭიროდ ვრაცხთ ლაპარაკი განვაგრძოთ იმავე საგანზე, რადგანაც თვით საგანი ყურადღების ღირსია და შემთხვევაც ნებას გვაძლევს.

«დროებაშივე» ვილაპარაკეთ ქახანოვის კომისიის მოღვაწეობაზედ და მაშინვე თანაგრძნობა გამოვუცხადეთ კომისიის ზოგიერთა ზომებს, რომელთაც დანიშნულებაა წარმატება მისცენ ფეხ-შეკვეცილ თვით-მმართველობასა და მით საზოგადოების ძალნი სამოქმედო ასპარეზზე გამოიწვიონ. მაშინვე ვამბობდით, რომ ქახანოვის კომისიამ სინიდისიერად აღასრულა მთავრობისაგან მინდობილი საქმე: ქახანოვის კომისიას კარგად შეუგნია თვით-მმართველობის და ხალხის ადგილობრივი მმართველობის მნიშვნელობა სახელმწიფო ორგანიზმისათვის. უეჭველივე ამის გამო, ცხადია, რომ ეს კომისია ვერ სცნობდა სასარგებლოდ შევიწროებას გლეხთა ოჯახობათა გაყრისას, რომელიც დღემდის სრულიად დამოკიდებულია გლეხკაცობის საზოგადოებაზე და შინაურულ მორიგებაზე. ქახანოვის კომისიის აზრით, გლეხთა გაყრის შევიწროება მოასწავებს ხალხის საზოგადოების უიმისოთაც ხალხური უფლების შემცირებას და თვით გლეხის პიროვნების დაჩაგვრას.

რუსული გაზეთები გვატყობინებენ და ჩვენს გაზეთშიაც მოვიხსენიეთ (№ 228), რომ სახელმწიფო რჩევაში წარმოედგინათ პროექტი, რომლის აზრით საჭირო იყო გაყრის შევიწროება და რომელიც გაყრის საქმეს სრულიად ადგილობრივს გუბერნატორს ანდობდა. ეხლა კი ქახანოვის კომისიას სასარგებლოდ ვერ უცვნია ეს პროექტი, უარ-უყვია იგი და გლეხთა ოჯახობათა გაყრის შესახებ ძველი წესები საუკეთესოდ უცვნია. რასაკვირველია, ქახანოვის კომისიის აზრი უფრო საფუძვლიანად უნდა ჩავთვალოთ, ვიდრე სხვებისა, რადგანაც ხსენებული კომისია ორი წელიწადი მეტია, რაც გულ-მოდგინედ და სისტემატიურად იკვლევდა თვით-მმართველობის და ადგილობრივი მმართველობის არა-სანატრელს მდგომარეობის მიზეზებს; ხანგრძლივმა და სინიდისიერმა შრომამ ჩააგონა ქახანოვის კომისიას ის აზრი, რომ თვით-მმართველობის შეუნატრელ მდგომარეობის მიზეზი არის, სხვათა შორის, საზოგადოების და ხალხის თვით-მომქმედი ძალის დაჩაგვრა.

ქახანოვის კომისიის აზრი შესახებ გლეხის ოჯახობათა გაყრისა მეტად უფრო შესანიშნავია, რომ, შეიძლება, სრულიად გააუქმოს მან გაყრის შემავიწროებელი პროექტი და მით დაიცვას ცოტათი მაინც ის პირუთვნელი თავისუფლება, რომელიც გლეხსა აქვს თავის ოჯახობაში; უეჭველია, რომ ეს საგანი ჰქონდა კომისიას, როცა გაყრის საქმეს იკვლევდა. ჩვენ აქ საჭიროდ ვრაცხთ ცოტათი ვრცლად მოვილაპარაკოთ შესახებ გაყრისა, რადგანაც დიდი მნიშვნელობა აქვს გლეხ-კაცობაში. წარსულს წერილშივე ვსთქვით, რომ გაყრა იყო შედეგი გლეხ-კაცობის განთავისუფლებისა ბატონ-ყმობის უღლისაგან: მიეცა თუ არა გლეხს თავისუფლება, მაშინვე გამრავლდენ მისნი სულიერნი მოთხოვნილებანი და ოჯახობათა გაყრა საჭირო შეიქმნა. თან ბატონ-ყმობის გაუქმებამ ვერ გაამართლა ის იმედები, რომელთაც ალტაცებით მოელოდენ რეფორმის შემომღებნი. ჰფიქრობდენ, რომ ბატონ-ყმობის გაუქმება წარმატებას მისცემდა ხალხის ეკონომიურს მდგომარეობას და სხვ. და სხვ., მაგრამ ეს იმედები სხვა-და-სხვა მიზეზების გამო ამაოდ დარჩნენ. დღითი-დღე ძლიერდებოდა ხალხის სიღატაკე და მმართებლობა, საზოგადოება და მწერლობა იძულებულნი იყვნენ ყურადღება მიექციათ ხალხის მდგომარეობისათვის. მმართებლობა

პატარამ მაგრამ დიდმა ერკლემ, პაპამან შენმა?

გვამხილე რაც კი აღმადგენია მოთხრობის ძალით;

რაც რომ შემძლეა გვემული სულის განმტკიცებისა,—

სამშობლო ქვეყნის, სამშობლო ენის.—

თუ ისე წავჰხდით და დავმცონარდით რომ ერთი ქნარით

ყურადღებასა ჩვენსას გვჰხვობდე,—მოგვმართე მაღლით

სიცხოვლე შენი, შეაწყვე თუნდა სრული ორკესტრო

ხმათა ციურთა, შექმე გრგვინვათა თან შეწყობილთა

და შეგვაძრწუნე, ოღონდ ნუ გვატყუებ, რომ ვერ მოგვესწრო

მოგვპერე შენი ცხოველი სული ძმობილთა შენთა.

ბაქარ ქართლელი.

12 ნოემბერი 1883.
ს. ცხოცა.

ლიტერატურული შენიშვნა

(«წამება ქეთევან დედოფლისა» ისტორიული დრამა ა. მოხსუბარიძისა).

(დასასრული*)

მარტო პოლიტიკური იდეა საკმაო არ არის ქეთევან დედოფლის სურათის დასახატავად. ეს ერთი იდეა მარტო ერთი მხარეა სურათისა. რელიგიურს, სარწმუნოებრივს იდეასაც თუ არა მეტი, ნაკლები მნიშვნელობა არა ჰქონია დედოფლისათვის. ეს იდეა უფრო ცხოველად არის გატარებული დრამაში, ვიდრე პირველი იდეა. ამ მხრით დრამა ეთანხმება მაშინდელს სინამდვილეს. შაჰ-აბაზის პოლიტიკა საშიში იყო უფრო ჩვენი სარწმუნოებისათვის. ძლიერი შაჰის წადილი პირველად ითხოვდა სარწმუნოების აღმოფხვრას, საქართველოს გამაჰმადიანებას. რელიგია შეადგენდა შაჰ-აბაზის სახელმძღვანელოს. ეს კარგად ესმოდათ ქართველებს, ესმოდა დედოფალსაც. ჰიდეც ამისათვის ქეთევან დედოფლის მოქმედებაში რელიგიური იდეა უფრო ცხოველია, უფრო ღრმად გამოხატული, ვიდრე პოლიტიკური. ასეც უნდა ყოფილიყო, თუ არ დავივიწყებთ, რომ ბრძოლა რომელიმე იდეასთან ამ უკანასკნელს უფრო აცხოველებს, აძლევს მეტს მნიშვნელობას, ფრთებს უსხამს. თუმცა რელიგიური იდეა სძლევს ქეთევანის მოქმედებაში პოლიტიკურს იდეას, მაგრამ მაინც მათ შორის ორგანიული კავშირი არ იკარგება. ჰარმონიული შეერთება ამ ორის იდეასი ერთსა და იმავე მომქმედ პირში, ორის იდეალისა ერთსა და იმავე მოქმედებაში არის იმის მიზეზი, რომ დედოფალი სრული არსებაა, ნამდვილი წარმომადგენელი ჩვენის სახელმწიფოსი. ქეთევანი როდი იქმნებოდა ნამდვილი ქეთევან დედოფალი, თუ კი ის ემსახურებოდა მარტო ერთს იდეას. არა, ამ შემთხვევაში ის წარმოგვიდგებოდა თვალწინ როგორც არა-სრული არსება და ეს იმიტომ, რომ თვით სამშობლო, რომელსაც ის სულით და ხორცით ეკუთვნოდა, აშენებული იყო პოლიტიკურს და რელიგიურს იდეაზე. პირველი იდეა შეიცავდა სამშობლოს სიყვარულს, ხოლო მეორე—სარწმუნოებისას. ამისათვის ქეთევან ყველასაგან პატივსაცემია, რომელი პოლიტიკური და რელიგიური მიმართულებისაც უნდა იყვეს პატივის-მცემელი. ყველა ბანაკის კაცი, რომელსაც კი არ დაუკარგავს კაცობრიული გრძნობა და აზრი, ერთნაირის სიმპატიით მიეგებება დიდებული დედოფლის გრძნობითა და აზრით აღსავსე სურათს.

იქნება მკითხველმა იფიქროს, რომ დედოფლის რელიგიურს რწმენას, რომელმაც იგი საშინელს წამებასთან მიიყვანა, ფანატიზმის ხასიათი ეტყობოდეს, ეს რწმენა ისეთი უკიდურესი მიმართულებისა იყოს, რაიცა ზოგიერთს შემთხვევაში ძველ საქართველოშიაც მოიპოვება. საზოგადოდ რომ ითქვას, ჩვენმა რელიგიამ არ იცოდა ფანატიზმი, ის უკიდურესობა, რომელსაც ასე ხშირად ვხედავთ სხვა ხალხების ცხოვრებაში და თითონ ბიზანტიაშიაც, სადაც აღმოცენდა ეგრედ წოდებული მართლ-მადიდებლობა. ქეთევანი მთლად გატაცებულია რელიგიური გრძნობით და არა ფანატიზმით. იგი არის სრული, ზნეობრივად სალი არსება, რომელშიაც მოთავსებულია ცხოველი სამოქალაქო იდეალი და წმინდა რელიგიური რწმენა. ამისათვის დედოფალი ეკუთვნის ეკლესიას, ვითარცა წამებული, მაგრამ იმავე დროს ეკუთვნის სამშობლოსაც, როგორც შესანიშნავი მამულის-შვილი. აი რა არის მიზეზი, რომ მის ხასიათს აქვს მიმზიდველი ძალა, აღმზრდელი მნიშვნელობა. ამ ხასიათში ცხადად იხატება საუკეთესო თვისება ჩვენი წარსულისა, ჩვენი სულიერი ძლიერებისა. ეს ფრიად საყურადღებო თვისება ის არის, რომ ჩვენში სამოქალაქო იდეალი და რელიგია ჰარმონიულად მოთავსებულნი იყვნენ და ამითი საქართველო განირჩეოდა აზიის სახელმწიფოებისაგან, სადაც ყოველთვის რელიგია სჩაგრავდა ქვეყნიურს ცხოვრებას.

ჩვენ უკვე ვსთქვით, რომ დრამაში მომქმედ პირებათ გამოყვანილი არიან მრავალი მამულის-შვილები. მათ ხასიათის გარჩევას ჩვენ არ შევუდგებით. ეს დიდს ადგილს მოითხოვს და არც შეეფერება «შენიშვნას». ერთი საზოგადო მოსაზრება კი საჭიროდ მიგვაჩნია.—მკითხველი ნუ იფიქრებს, რომ შაჰ-აბაზის დრო ხელს უწყობდა ჩვენს მამულის-შვილობას. არა. ჩვენი სამშობლოს დამცირება მაშინდელს დროს, სხვათა შორის, იმისაგან მოხდა, რომ ცბიერმა სპარსეთის შაჰმა განხეთქილება შეიტანა საქართველოში, სხვა-და-სხვა გზით შეისყიდა და მოიმხრო მრავალი რიცხვი თავად-აზნაურთა. ჩაიხედეთ მატიანეში და განცვიფრდებით—თუ რა სენად გადაიქცა მაშინ მამულის ღალატობა, სამშობლოს გმობა. თვით წყეული გვამი, «ავაზაკი» კონსტანტინე შაჰ-აბაზის ხელთა ქმნილება იყო. ეს ყოველივე მართალია, მაგრამ დაჩაგრულს საქართველოს მაინც უხვად მოეპოვებოდა თავგანწირული მამულის-შვილები

*) იხ. «დროება» № 230.

ხმარობდა ყოველს გვარს ღონისძიებას ხალხის ეკონომიური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად; მრავალი საშუალება იყო ხმარებული და დღესაც იხმარება მისგან, მაგრამ ხალხის სიღატაკე ისეთი მძლავრი სენი ყოფილა, რომ მისი შემცირება და აღმოფხვრა ჯერ-ჯერობით შეუძლებელი საქმეა, რადგანაც თვით რეფორმის შემოღების დროს დაჰყვა ისეთი მიზეზი, რომელიც თავის მოსასპობლად ძირითად საშუალებას მოითხოვს.

რასაკვირველია, გლეხთა ოჯახობათა გაყრა იმ დროს, როცა ხალხის ეკონომიური სიღატაკე თან-და-თან ძლიერდებოდა, ბევრმა სრულიად უსაფუძვლოდ ჩასთვალა სიღატაკის გამავრცელებელ მიზეზად და საჭიროდ დაინახეს მასთან ბრძოლა; ამათ დაავიწყდათ ის გარემოება, რომ გაყრა იყო კანონიერი შედეგი ბატონ-ყმობისაგან განთავისუფლებისა და არა მიზეზი სიღატაკის გაძლიერებისა; როცა იგინი ხმარობდენ სხვა-და-სხვა საშუალებას ხალხის კეთილ-დღეობის ასამაღლებლად, მათ არ მოაგონდათ დაჰკვირვებოდენ რეფორმის საფუძვლებს, რომელთ შესწავლით და გამოკვლევით შეიძლებოდა ხალხის სიღატაკის ნამდვილი მიზეზების გამოცნობა. ყოველივე ამის მაგივრად სხვათა შორის ყურადღება მიაქციეს, მაგალითად, სიმთვრალის გავრცელებას და გამოუცხადეს სიმთვრალეს ომი და ის კი არ მოაგონდათ, რომ იგი შედეგია იმავე აუტანელი სიღარიბისა. ეხლაც იმავე გვარად და იმავე განზრახვით საჭიროდ სცნეს გაყრის შევიწროება. რასაკვირველია, გაყრის შევიწროების მომხრენი თავიანთ აზრს ვერ მიაღწევენ და ტყუილ-უბრალოდ შეავიწროებენ გლეხის პიროვნებას. გაყრა რომ ძალიან მავნებელიც იყოს, მაშინაც მისი შევიწროება დიდს ვნებას მოუტანს ხალხსა, რადგანაც ზოგიერთს შემთხვევაში ადამიანის სულიერს ინტერესს უპირატესობა უნდა მისცეს ეკონომიურას წინაშე, გაყრა თან შინაურული საქმეც და სულიერი მოთხოვნილებაცაა და ამიტომაც რომელიმე გარეშე ძალის ზედ-გავლენა სრულიად არ არის სასარგებლო. პიროვნული თავისუფლება ადამიანისა არის უმთავრესი საფუძველთაგანი წარმატებისა და მისი შევიწროება კეთილს ვერ შეიქმნს. გაყრის შევიწროებას შეუძლიან გლეხის პიროვნების დაჩაგვრა, სხვა-და-სხვა დანაშაულებათა გამრავლება და არა სიღარიბის შემცირება. ამიტომაც ჩვენ დიდის სიამოვნებით მივიღეთ კახანოვის კომისიის აზრი შესახებ გაყრისა: როგორც ზემოთა ვსთქვით, კომისიას დაურჩენია ძველი წესები გაყრისა, ე. ი. გაყრა, შეიძლება, მოხდეს შინაურულად და ზოგიერთს შემთხვევაში სოფლის საზოგადოების დაკითხვით. ამ შემთხვევაშიაც კახანოვის კომისიამ იგივე წინდახედულობა და საქმის ცოდნა გამოიჩინა, რაც სხვა შემთხვევებშიაც გამოუჩენია და იმედია, კომისიის აზრი როგორც ნაყოფი ხანგრძლივი შრომისა და დაკვირვებისა თავისას გაიტანს, თუ კი ნათელს აზრს გზა არ შეჰკვრია.

შინაური ქრონიკა

≈≈ საქართველოს ეგზარხოსმაც მიაქცია ყურადღება ბ. ქორიძისაგან შედგენილს ქართულ ხოროს და მიიწვია თავისთან გუშინ, ოთხშაბათს, საღამოზედ,—ნოტებზედ გადაღებული ქართული გალობის მოსასმენად.

≈≈ დღეს «დროების» რედაქციის ზალაში, საღამოს 7 საათზედ, დანიშნულია ჩვეულებრივი კრება გეომეტრიის ტერმინების შესამუშავებლად.

≈≈ «კავკაზი» გვატყობინებს, რომ მთავრობას განუზრახავს მომავალი წლის სექტემბრიდამ თბილისში მესამე კლასიკური გიმნაზიის დაარსება, რადგან ორი გიმნაზია სრულებით არა ჰყოფნის სწავლის მსურველების რიცხვს. ეხლავე შესდგომიან გიმნაზიისათვის შენობის ძებნას. ამბობენ, რომ სამხედრო უწყება ამ [illegible] მისცემს იმ სახლს, სადაც მთავარ-მმართებლის თანა-შემწე იდგა.

≈≈ «მშაკსა» სწერენ შამახიიდამ, რომ იქ ყაჩაღობა ძალიან გავრცელებულა. ამ დღეებში ქალაქს ახლო 27 კაცი გაუცარცვავთ, შეუკრავთ და ისე დაუყრიათ. თითონ შამახიაში ღამის 8 საათზე გვიან ქუჩაში თურმე ველარავინ გამოდის.

≈≈ 1881 წელს უმაღლესის მთავრობის განკარგულებით შავს ზღვაზედ გაუქმდა ნავების ფლოტილია. ეხლა თ. დონდუკოვ-კორსაკოვს უშუამდგომლია, რომ ნაწილი ამ ფლოტილიისა ისევ დარჩეს შავს ზღვაზედ, რადგან უამისოდ როგორც ზღვის პირის ხალხს, ისე კარანტინისა და ტამოჟნის პორტებს გაუჭირდებათ ერთი ერთმანეთთან მისვლა-მოსვლა. შინაგან საქმეთა სამინისტროს თ. დონდუკოვის შუამდგომლობა საფუძვლიანად უცვნია და წინადადება შეუტანია სახელმწიფო რჩევაში, რომ ყოველ-წლივ ამ ფლოტილიისათვის, რომელშიაც ამას იქით 25 გემი იქნება, 28,430 მანათი გადაიდვას.

≈≈ «რუსკი კურიერის» სიტყვით, ვაჭრობის დეპარტამენტში მოლაპარაკება არის იმაზედ, რომ მდინარე მტკვარზედ გაიმართოს თევზის ქონის გადასადნობი ქარხანა, რადგან ეხლა

წაიკითხეთ დრამა. იქ დაინახავთ ჩვენი აზრის სინამდვილეს. რა იყო ამის მიზეზი? მიზეზები ბევრი იყო, მაგრამ მათ შორის ერთია უფრო საყურადღებო. საქმე ის არის, რომ ძველს პოლიტიკურს უღელს, ერთის ხალხის მეორესაგან დაპყრობას სხვა ხასიათი ჰქონდა და სხვა მნიშვნელობა. პოლიტიკური უღელი როდი შეეხებოდა ხალხის ვინაობის აღმოფხვრას, მისი სულიერი და ზნეობრივი არსების დამახინჯებას. მაშინდელმა პოლიტიკურმა სიბრძნემ არ იცოდა ის იარაღი, რომელიც ძირეულად უარ-ჰყოფს დამარცხებული ხალხის ისტორიულს სახეს, თვითებას. უღელი მთლად მიმართული იყო ხალხის გარეგანი კეთილ-დღეობის, სიმდიდრის განადგურებაზედ; რაც შეეხება ხალხის «წმინდა წმინდათას», მის სულიერს სამფლობელოს, რომელშიც გამოიხატვის ყოველი ხალხის პიროვნება, ისტორიული «მე», ხელ-უხლებლად რჩებოდა. ეს გარემოება მეტად ეხმარებოდა მამულის-შვილობის აღორძინებას; იმისთვის, რომ მამულის-შვილობა სულიერი ნაყოფია და ასაღორძინებლად ყოველთვის ნიადაგი აქვს, როდესაც ხალხის სულს, მის, ასე ვსთქვათ, ფსიხოლოგიას პატივსასცემენ, თავისუფლებას აძლევენ. სადაც პოლიტიკური უღელი ხალხის ვინაობას სდევნის, ებრძვის, სისტემატიურად სჩაგრავს და სთრგუნავს, იქ მამულის-შვილობაც ნელ-ნელა კლებულობს და ბოლოს კიდეც ჰქრება. მაგრამ ძველმა უღელმა არ იცოდა ეს მანქანება, არ იცოდა ეგრეთვე შაჰ-აბაზის ცბიერმა პოლიტიკამაც. ამ უკანასკნელს საქართველოს მოსასპობლად ისლამის გავრცელება მიაჩნდა, მაგრამ რელიგია როდია მხოლოობით გამომხატველი ეროვნებისა, ხალხის პიროვნებისა. და რომ ეს მართალია, სჩანს იქიდგან, რომ საქართველოს ბევრი ჰყოლია გამაჰმადიანებულნი მეფეები, რომელნიც ქრისტიან მეფეებზე ნაკლებად არ სცდილობდენ ეროვნობის დაცვას, ხალხოსნობის შენახვას. მხოლოდ ახალმა ცივილიზაციამ, ანუ უმჯობესია ვსთქვათ, ამ ცივილიზაციის გაუგებრობამ გამოსძებნა სხვა იარაღი, პოლიტიკურ სახელმძღვანელოდ სხვა მიმართულება იწამა. საშინელი იყო შაჰ-აბაზის შემოსევა საქართველოში, მისგან აოხრება ჩვენი სამშობლოსი, მაგრამ ეს აოხრება მარტო გარეგანს ცხოვრებას შეეხო და სრულებითაც არ შეჰხებია ხალხის სულიერს თვითებას. ხალხის ფიზიკურად განადგურებას შეუძლიან მამულის-შვილობა შეაჩეროს, მიმალოს სადმე მივარდნილს კუთხეში, მაგრამ მოსპობით კი ვერ მოსპობს. კიდეც ამისათვის სადაც ხალხი მტრისაგან მარტო გარეგანის მხრით იყო დაჩაგრული, იქ მამულის-შვილობა არასოდეს არ აღმოიფხვრებოდა, თუ კი დაჩაგრული ხალხის თვითება ხელ-უხლებელი იყო დამჩაგვრელისაგან. სწორედ ამ ნაირი ხასიათისა იყო სპარსელების უღელი საქართველოსათვის და, სხვათა შორის, ამ მიზეზით აიხსნება, რომ მრავალი მამულის-შვილები ბრწყინვალე ვარსკვლავებივით ანათებდენ ჩვენის წარსულის ჰორიზონტზე...

რაც სპარსელებზე ითქვა, ის ოსმალებზედვე უნდა ითქვას. მათი ბარბაროსული უღელი მძიმედ აწვა ხოლმე საქართველოს, მაგრამ ამ უღელს არ დაუთრგუნავს ჩვენი ეროვნება; მკითხველი იმით არ მოსტყუვდება, რომ ოსმალეთმა გაამაჰმადიანა საქართველოს ზოგიერთა მცხოვრებნი. როგორც უკვე შევნიშნეთ, სარწმუნოება და ეროვნება ერთი და იგივე ცნობა არ არის. ამისათვის ოსმალოს უღელიც არა სთრგუნავდა ჩვენს წარსულს მამულის-შვილობას. და არა თუ ჩვენში, საზოგადოდ ყოველგან, მაგ., საბერძნეთში, ოსმალოს უღელს არ უარუყვია ქვეშევრდომი ხალხის ეროვნება, მისი პიროვნული ცხოვრება...

შაჰ-აბაზის ბარბაროსული გამოლაშქრება საქართველოზე, მისი წადილი საქართველოს განადგურებისა უქადდა ჩვენს სამშობლოს მხოლოდ დროებითს, შემთხვევითს უბედურებას, ასე ვსთქვათ, ფათერაკს. დესპოტს ხელთ არა ჰქონდა ის იარაღი, რომლითაც შეიძლება დაპყრობილი ხალხის ეროვნების მოსპობა. აილეთ, მაგალითათ, თუნდ კონსტანტინე. მკითხველმა იცის იმის ბოროტ-მოქმედება, მამულის გმობა, მაგრამ იმასაც ნუ დაივიწყებს, რომ ამ ავაზაკის გულში მაინც კიდევ ბჟუტავდა ნაპერწკალი მამულის სიყვარულისა, რომლისთვისაც უდიდესი მამულის შვილი ქაიხოსრო ეუბნება მას: «დღეს ვხედავ, რომ თქვენს გულში ქართველის სისხლი მოძრაობს»... ან არა და, წაიკითხეთ ის ადგილი, სადაც ბატ. მოჩხუბარიძე ჰხატავს კონსტანტინეს სიკვდილის სცენას. «რა ტკბილი იქნებოდა სამშობლოში სიკვდილი!.. რა სიამოვნება იქნებოდა მისთვის სულის დალევა»... ამბობს სიკვდილის უკანასკნელს ჟამს კონსტანტინე, რომელსაც დაღახვრილს გულს უკლავს მოგონება წარსული ბოროტებისა. შაჰ-აბაზმა კონსტანტინეს გულშიც კი ვერ მოსპო სრულიად მამულის-შვილობა და ეს იმიტომ, რომ ბარბაროსის, ძველებური დესპოტის უღელი, საშიშარი იყო მხოლოდ თავის გარეგნობით.

ნ. ურბნელი.

31 ოქტომბერს.
გორი.

ბევრი დახოცილი თევზი უბრალოდ ყროლდება ნაპირებზედ და არაფერში გამოსადეგი არ არის. თუ ეს აზრი შესრულდა, ამ გვარად გაკეთებულს ქონს გამოიყენებენ თვლებისათვის, ქარხნებისა და ფაბრიკების მაშინებისათვის და სხვ.

წერილი რედაქტორთან.

ბ. რედაქტორო! თქვენს პატივცემულ გაზეთში № 224 იყო ჩემი წერილი შესახებ თბილისის სახელოსნო გამგეობისა (უპრავისა). ეს წერილი რომ წაუკითხავთ ბატ. ნაუმენკოს და სეკრეტარს დაუბარებიათ ჩემი თანაშემწე მიხეილ ჯავახოვი და უთქვამთ, —იქნება რამდენიმე ხელოსანი მოიმხრო, მოხვიდეთ და გამოაცხადოთ, რომ ეხლანდელი უსტაბაში არ გვინდა, გვინდა გამოვცვალოთ და სხვა ამოვირჩიოთო. როგორც ეტყობა ბ. ნაუმენკოსა სურს თითო-თითოდ მოიშოროს ის კაცები, რომელნიც ეშმაკობას მიუხვდებიან. აბა რა ვსთქვი ჩემს წერილში იმისთანა, რომ ბ. ნაუმენკოს ასე ცეცხლი მოსდებია. მე ვსთხოვე მხოლოდ თბილისის უსტაბაშებს რევიზია ვუყოთ და ჩვენი ავი და კარგი შევიტყოთ-მეთქი. ვგონებ აქ წინააღმდეგი არა იყოს-რა. ახლა კიდევ მივაქცევ უსტაბაშების ყურადღებას, რომ ბ. ნაუმენკო ფარცხავს ამ საქმეს და ჩემი თავიდან მოშორება უნდა. ქვეყნის ამქრის კაცსა აქვს უფლება, რადგანაც უნდა თავის უსტაბაშის დავთრები გასინჯოს, აგრეთვე უსტაბაშმა გამგეობის დავთრები. აბა რა საიდუმლო უნდა იყოს გამგეობაში, რომ უსტაბაშს მოარიდონ. არც ბ. ნაუმენკოსა და არც სეკრეტარს რევიზიისა არ უნდა ეშინოდეთ, თუ კუდი არ ეწვით. თუ მიმძლოლებენ, მე შემიძლიან რევიზიის დროს რევიზორებს ყოველისფერი თვალნათლივ დავანახვო. თუ პატიოსანი პირი არავინ აირჩიეს სარევიზიოდ, როგორც ამ ჩვიდმეტ წელიწადში რევიზიამ ვერა გააწყო-რა, ეხლაც ისე დაგვემართება.

ვანმეორებით ვსთხოვ პატივცემულ გაზეთს «კავკაზს» და «მშაკს» გარდაბეჭდონ ეს ჩემი წერილი.

მხატვრების ამქრის უსტაბაში
ალექსანდრე მაისურაძე.

განცხადებანი

თბილისის ქალაქის გამგეობა

საყოველთაოდ აცხადებს, რომ 18-ს ნოემბერს, შუადღის 12 საათზედ, მის თანადასწრებითა, დანიშნული ვაჭრობა ქალაქის ადგილების იჯარით გაცემაზე.

1) ავლაბრის ადგილისა გაჯის ამოსაღებად, ზომა 229 დესიატინა, 1560 კვად. საჟ. 1-ლის იანვრიდამ 1884 წ. 1 იანვრამდე 1887 წ.

2) კუკიის ადგილისა, ზომა 888 დესიატინა 1800 კვად. საჟ. სახნავ-სათესი, საძოვარი და სხვა სამეურნეო საქმისათვის საჭირო, 1-ლის დეკემბრიდამ ამ წლისა სამის წლით.

3) ნავთლუღის ადგილისა, ზომა 194 დესიატინა, 100 კვ. საჟ. საძოვარი, სათიბი და საბოსტნე 1-ლის იანვრიდამ 1884 წლისა 1 ლს იანვრამდე 1887 წ. პირობების ნახვა შეიძლება გამგეობის (უპრავის) კანცელიარიაში დილის 8 საათიდამ 2 საათამდე შუადღის უკან, გარდა უქმე დღეებისა. (3—3)

სუხუმის
ქალაქის პოლიციის სასამართლო

იძლევა იჯარით ქალაქის საკუთარ მიწებს მახლობლად ქ. სოხუმისა ადგილობრივ: ს. ბერცს, იაშთხვას და ლოჩქოფი წყლის პირად, ზომით 1500 დესიატინა ძლიერ კარგი და რიგიანი ადგილები ხვნა-თეს-სათვის პურისა, სიმინდისა, თამბაქოსი და ეგრეთვე სათიბები, მსურველთ თითეულ პირთ შეეძლიანთ აიღონ იჯარად ორი დესეტინაიდამ ოც და-ათ დესეტინამდი, ორის წლიდან რვა წლის ვადით; ამისათვის პოლიციის სასამართლო იწვევს მსურველ პირთ გამოცხადდენ სასამართლოში აღმოსარჩევად მიწისა, და ვინიცობაა დაეთანხმნენ ქალაქს იჯარის ფულის თაობაზედ და შეეკვრენ პირობას, იმ შემთხვევაში მოიჯარადრე იღებს აღმორჩეულს ადგილს თავისუფლობაში იჯარის ვადის გასვლამდის; ფასი ადგილებისა, რომელზედაც ყოველგან ხილებია და ბახჩები იმას გარდა, პირველს და მეორე წელში ორი მანეთიდან ოთხ მანეთამდის, მესამე წელს სამი მანეთიდან ხუთ მანეთამდის, მეოთხე და მეხუთე წელში ხუთი მანეთიდან რვა მანეთამდის თითოეული დესიატინა წელიწადში.

(3—2)

თბილისის ქალაქის გამგეობა

საყოველთაოდ აცხადებს, რომ მაღაზიები ქალაქის სახლში ერევნის მოედანზედ დასრულებულნი იქმნებიან 1884 წლის პირველის იანვრისათვის, ამის გამო გამგეობა მოიწვევს იმ პირთ, რომელთაც ამ მაღაზიების ქირით აღება სურთ, გამოუცხადონ გამგეობას ეხლავე, როგორ უნდა გაიყოს მაღაზიები ერთი-ერთმანეთისაგან, რომ სრულის მომართვის შემდეგ გადაკეთება აღარა დასჭირდეთ რა. ამ საგანზედ გამოცხადება მიიღება გამგეობაში (უპრავაში) ყოველ დღე ნაშუადღევის ორს საათამდე.

(3—3)

თბილისის თავად-აზნაურობის საადგილ-მამულო ბანკისა.

მმართველობა თბილისის თავად-აზნაურობის ბანკისა, ბანკის წესდების მე-15 § ძალით—17 თებერვალს 1881 წ.—ამით აცხადებს, რომ 19 დეკემბერს ამ 1883 წ. შუადღის 12 საათზედ, თბილისში, ბანკის სადგომში, სოლოლაკის ქუჩაზედ, თ. ბრუზინსკის სახლებში № 13, იქნება გასყიდვა უძრავ ქონებათა ვაჭრობის განუმეორებლად («უპერეტორჟკოთ») ქვემოდ მოხსენებულ პირთა, რადგანაც თავის დროზე არ შემოუტანიათ ხვედრი ფული, რაც დაწესებულია ბანკის წესდების 13, 14, 15, 17, 18 და 19 პარაგრაფებით.

ჩიგიანოვი ალექსანდრე სტეფანეს-ძე. საბოსტნე ადგილი, ვენახი და მარანი 5600 ოთხ-კუთხი საჟენი მიწით. ქ. თბილისში, 1 განყოფილებაში, მე-9 ნაწილში № 677. თავნი ვალი 3243 მანეთი 74 კაპეიკი, დარჩენილი 259 მანეთი 50 კაპეიკი—სულ ერთიანად 3,503 მანეთი 24 კაპ.

ქანანოვები: მაგდალინა პეტრეს ასული და ნიკოლოზ დავითის-ძე. სამ-სართულიანი ქვითკირის სახლი სარდაფებით, ყველა მოწყობილობით და $190^1/_2$ ოთხ-კუთხი საჟენი, 1 არშინი და 188 გოჯი მიწით. ქ. თბილისში, 1 განყოფილებაში, 1 ნაწილში, დავითის და კომენდანტის ქუჩებზე. თავნი ვალი 46 813 მან. 16 კაპ. დარჩენილი 4,123 მან. 66 კ.—სულ ერთიანად 50 936 მან. 82 კაპ.

ტერ-მიქელოვი ასლან გაბრიელის-ძე (აწ სოლომონ ივანეს-ძის შაბუროვისა). ერთ-სართულიანი ქვითკირის სახლი ბაღით და მიახლოვებით 500 ოთხ-კუთხი საჟენი მიწით. 1 ნაწილში, 1 განყოფ., ქ. თბილისში, ოლგას გზა-ტკეცილზე, ჯვრის მახლობლად. თავნი ვალი 6,660 მან. 41 კაპ., დარჩენილი 345 მანათი 90 კაპ.—სულ ერთიანად 7,006 მანათი 31 კაპეიკი.

სულხანოვისა, მარიამ ივანეს ასული. ა) ერთ-სართულიანი ქვითკირის დუქანი ბალახონით, ბ) ორი სამ-სართულიანი ქვითკირის დუქანი, ორი ორ-სართულიანი ქვითკირის დუქანი, გ) თერთმეტი თითო სართულიანი ქვითკირის დუქანი 276 ოთხ-კუთხი საჟენი მიწით. ქ. თბილისში: ა) მე-7 ნაწილში, 1 განყოფილებაში და ბ) მე-14 ნაწილში მე-2 განყოფილებაში, ჩუღურეთში. თავნი ვალი 23,842 მან. 22 კაპ., დარჩენილი 3035 მან. 66 კაპ.—სულ ერთიანად 26,877 მან. 88 კაპ.

მირიმანოვი, ისაკი ზაქარიას-ძე. ორ-სართულიანი ქვითკირის სახლი ვენახით და 1488 ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით. ვარანცოვის ნაწილში, მე-2 განყოფილებაში, ქ. თბილისში. თავნი ვალი 3996 მან. 25 კაპ., დარჩენილი 342 მან. 86 კაპ. სულ ერთიანად 4,339 მან. 11 კაპ.

აივაზოვი, გიორგი მიხაილის-ძე. ორ-სართულიანი ქვითკირის სახლი 32 ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით. ქ. გორში. თავნი ვალი 1,712 მან. 68 კაპ., დარჩენილი 97 მან. 86 კაპ.—სულ ერთიანად 1,810 მან. 54 კაპ.

ბექანბეგოვისა ალექსანდრე თომას ასული. ორ-სართულიანი ქვითკირის სახლი სარდაფით, სამოსამსახუროებით და 44 ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით მე-3 ნაწილში, 1 განყოფილებაში, ქ. თბილისში, სასახლის ქუჩაზე. თავნი ვალი 6,660 მან. 40 კაპ., დარჩენილი 345 მან. 90 კაპ.—სულ ერთიანად 7,006 მან. 30 კაპ.

გაბუნია მერაბ იაგორას-ძე. ორი ქვითკირის სახლი: ორ-სართულიანი და ერთ-სართულიანი შენობებით და 125 ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით, ქ. გორში. თავნი ვალი 3,688 მან. 27 კაპ., დარჩენილი 251 მან. 62 კაპ.—სულ ერთიანად 3,939 მან. 89. კაპ.

კობიევისა ეკატერინე იოსების ასული. ერთ-სართულიანი ქვითკირის სახლი ფლიგელით, სარაითი, თავლით, მარნით, ბაღით, სამოსამსახუროთი, ყოველივე მოწყობილობით და 490 ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით. ქ. თბილისის მე-2 განყოფილებაში, კუკიაში. თავნი ვალი 12,482 მან. 36 კაპ., დარჩენილი 632 მან. 10 კაპ.—სულ ერთიანად 13,114 მან. 46 კაპ.

ტერ-აფრიამოვი სტეფანე ნიკიტას-ძე. სამ-სართულიანი ქვითკირის სახლი სარდაფის სართულით და $103^3/_{10}$ ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით. მე-7 ავლაბრის ნაწილში, მე-2 განყოფილებაში, ქ. თბილისში კახეთის გზაზე. თავნი ვალი 6,913 მან. 30 კაპ., დარჩენილი 481 მან. 2 კაპ.—სულ ერთიანად 7,394 მან. 32 კაპ.

კოშორიძეები: გიორგი და დავით ალექსანდრეს-ძენი. ორ-სართულიანი ქვითკირის სახლი მეზონინით, სამოსამსახუროთი და მიახლოვებით 217 ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით. მე—3 ნაწილში, 1 განყოფილებაში, ქ. თბილისში. თავნი ვალი 19,587 მან. 70 კაპ. დარჩენილი 1,945 მან. 19 კაპ.—სულ ერთიანად 21,532 მან. 89 კაპ.

მაჩაბლისა დარია გრიგოლის ასული. ორ-სართულიანი ქვითკირის სახლი საყინულეთი და ორ-სართულიანი ფლიგელი სარდაფით 380 ოთხ-კუთხი საჟ. ქ. გორში. თავნი ვალი 11,522 მან. 17 კაპ., დარჩენილი 357 მან.—სულ 11,879 მან. 17 კაპ.

სპანდარიანისა ანნა აღაპარუნოვის ასული. ორ-სართულიანი ქვითკირის სახლი სარდაფის სართულით და სამი ფლიგელით ყოველი მოწყობილობით და 325 ოთ-კუთხი საჟ. მიწით. მე-4 ნაწილში, 1 განყოფილებაში, ქ. თბილისში. თავნი ვალი 26,399 მან. 23 კაპ., დარჩენილი 1,735 მან. 34 კაპ.—სულ ერთიანად 28,064 მან. 57 კაპ.

ბერძენოვისა დარია გრიგოლის ასული. ორ-სართულიანი ქვითკირის სახლი და ორი ორ-სართულიანი ფლიგელი 110 ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით. 1 ნაწილში, 1 განყოფილებაში, ქ. თბილისში, მოსკოვის ქუჩის ზევით. თავნი ვალი 6,913 მან. 30 კაპ., დარჩენილი 583 მან. 36 კაპ.—სულ ერთიანად 7,496 მან. 66 კაპ.

მაკაროვი პეტრესა მინასას-ძე. ერთ სართულიან ქვითკირის სახლი ორი ფლიგელით და 333 ოთხ-კუთხი საჟ. 1 არ. და 22 გოჯი მიწით. მე-2 ნაწილში, 1 განყოფილებაში, ქ. თბილისში, ლაბარატორიის ქუჩაზე. თავნი ვალი 9,601 მან. 82 კაპ., დარჩენილი 489 მან.—სულ ერთიანად 10,090 მან. 82 კაპ.

ჯორჯაძე დავით ზაქარიას-ძე. ერთ-სართულიანი ქვითკირის სახლი სარდაფის სართულით, თავის მოწყობილობით და 1443 ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით. ქ. თელავში. თავნი ვალი 7,489 მან. 43 კაპ., დარჩენილი 612 მან. 72 კაპ.—სულ 8102 მან. 15 კაპ.

რთველაძე დავით მატატეს-ძე. ორ სართულიანი ქვითკირის სახლი სარდაფით და $27^1/_4$ ოთხ-კუთხი საჟ. მიწით. 1 ნაწილში, 1 განყოფილებაში, ქ. თბილისში. თავნი ვალი 2880 მან. 55 კაპ., დარჩენილი 187 მან. 4 კაპ.—სულ ერთიანად 3,067 მან. 59 კაპ.

(ნახე მეხუთე გვერდი)